

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ บริจาคของคนไทย

อมรรัตน์ อภินันท์มกุล*

บทคัดย่อ

การศึกษาในนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาของปัจเจกบุคคลในประเทศไทยโดยใช้แบบจำลอง Multivariate Probit เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการบริจาคทั้งสามรูปแบบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร จากข้อมูลการสำรวจตัวอย่าง 2,557 คนใน 19 จังหวัดทั่วประเทศที่สำรวจในระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน พ.ศ.2554 พบว่า การตัดสินใจบริจาคเงินและเวลา และการตัดสินใจบริจาคสิ่งของและเวลามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่การตัดสินใจบริจาคเงินและสิ่งของไม่มีความสัมพันธ์กันแต่ประการใด นอกจากนี้ การศึกษานี้พบว่าทุนทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเครือข่ายทางศาสนาต่างมีผลที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจบริจาค ทั้งนี้เพราะเครือข่ายทางสังคมเป็นช่องทางให้บุคคลได้รับข่าวสารข้อมูลมากขึ้น รับทราบปัญหาและความต้องการของผู้ที่เดือดร้อน รัฐบาลจึงควรมีมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ สร้างเครือข่ายทางสังคมด้วยการส่งเสริมการทำกิจกรรมในชุมชนอย่างน้อยเดือนละครั้งทุกเดือน ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อศาสนาของรัฐบาลมีผลให้การตัดสินใจบริจาคเงินและเวลาลดลง (Crowding Out Effect) รัฐบาลจึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อส่งเสริมการสะสมทุนทางสังคม และการสร้างเครือข่ายทางสังคมดังกล่าว

คำสำคัญ: การบริจาค ทุนทางสังคม การทำงานจิตอาสา ค่าใช้จ่ายเพื่อศาสนาของรัฐ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม10240 - Email: amornratnida1447@gmail.com

Determinants of Voluntary Contributions in Thailand

Amornrat Apinunmahakul*

Abstract

This study aims to examine an individual's decision on giving in-cash, in-kind, and time volunteer in Thailand using the Multivariate Probit model so as to determine the correlation of these three methods of giving from an individual's perspective. Using a survey data of 2,557 observations from 19 provinces nationwide conducted during April to June 2011, the study found that an individual's decision of money donation and time volunteer and the decision of in-kind donation and time volunteer are significantly positively correlated, whilst an individual's decisions of money and in-kind donations are not correlated. Furthermore, the study found that an individual's level of social capital in particular the formal and informal social networks as well as religious networking have positive influence on an individual's decision to give; for social networks are information channel that help people to learn about problems and the needs of others in their society. Government hence should promote social network accumulation by encouraging community's activities for at least once a month. Since government spending on religious crowds out private contributions, government might consider reallocate its budget from the provision of public goods to steering the community social networking instead.

Keywords: Private Contribution, Social Capital, Volunteer, Government Spending on Religious

*Assistant Professor of Economics, Graduate School of Development Economics, National Institute of Development Administration, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok 10240, Thailand. Email: amornratnida1447@gmail.com

1. บทนำ

การบริจาคโดยทั่วไปทำได้ 3 รูปแบบ คือการบริจาคเงิน สิ่งของหรือเวลาเพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือการบริจาคเงินให้แก่โรงพยาบาลหรือสถานสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส การบริจาคสิ่งของด้วยการตัดบาตรทำสังฆทานหรือการมอบสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ตลอดจนการสละเวลาเพื่อช่วยเหลืองานของวัด หรือไปเยี่ยมเยียนเด็กพิการหรือคนชราตามสถานสงเคราะห์ต่างๆ เป็นต้น

การวิเคราะห์การตัดสินใจบริจาคในรูปแบบต่างๆ ของปัจเจกบุคคล จะช่วยให้เราทราบถึงลักษณะของบุคคลที่ทำการบริจาคในแต่ละรูปแบบว่าเป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือคนละกลุ่ม มีลักษณะส่วนบุคคลหรือปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจจะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาค ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ของการบริจาคทั้งสามรูปแบบว่า ผู้บริจาคพิจารณาว่าการให้เงินเป็นสิ่งที่อาจใช้ทดแทนการให้เวลาหรือสิ่งของหรือไม่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริจาคเงิน เช่นรายได้ของผู้บริจาคจะมีอิทธิพลอย่างไรต่อการให้สิ่งของหรือเวลาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนั้น การศึกษานี้จะประเมินประสิทธิภาพของนโยบายภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นของการบริจาค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้จ่ายเพื่อศาสนาของรัฐ มาตรการส่งเสริมการช่วยเหลือสังคมที่อนุญาตให้ผู้บริจาคสามารถนำไปเสริมรับเงินที่บริจาคมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในขณะที่การบริจาคสิ่งของหรือเวลาไม่สามารถหักลดหย่อนภาษี มาตรการทางภาษีจะบิดเบือน (Distortion) การตัดสินใจบริจาคสิ่งของและเวลาหรือไม่ ความเข้าใจเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินขีดความสามารถของวัด และองค์กรสาธารณะกุศลทั่วไปที่ต้องการระดมเงินทุน และกำลังแรงงานจากภาคประชาชนเพื่อการจัดสรรบริการสาธารณะประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสังคมโดยสินค้าและบริการสาธารณะที่เกิดขึ้นจากการบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาของคนในชุมชน นอกจากจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนแล้ว ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรของชุมชนและลดภาระทางการคลังของรัฐบาล เพราะการช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนจะสร้างสังคมที่น่าอยู่ ก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่ตรงตามความต้องการของสมาชิกชุมชน จึงดีกว่าสินค้าและบริการสาธารณะที่ถูกกำหนดและจัดสรรโดยภาครัฐฝ่ายเดียว

2. ทบทวนวรรณกรรม

งานศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เรื่องการบริจาคของปัจเจกบุคคลเพื่อการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐฯ เหตุผลหนึ่งเพราะว่า รัฐบาลในประเทศตะวันตกมีการแปรรูปบริการสาธารณะประโยชน์ที่ดำเนินการโดยภาครัฐให้เป็นของเอกชน (Privatization) ที่เป็นองค์กรอิสระที่ไม่หวังกำไร (Nonprofit Organizations) ตัวอย่างเช่น การแปรรูปบริการด้านสาธารณสุข การค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์เพื่อการรักษาโรคร้ายต่างๆ บริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา บริการสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็ก ผู้พิการ และคนชรา ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น บริการทางสังคมเหล่านี้ มักจะจัดสรรโดยหน่วยงาน NGOs ที่ไม่หวังกำไร ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ และเงินบริจาคจากประชาชนด้วย อนึ่ง เนื่องจากบริการสาธารณะสุข

และการอุดมศึกษาในประเทศไทยก็มีแนวโน้มที่จะออกจากระบบราชการมากขึ้น ความเข้าใจเรื่องการบริหารของปัจเจกบุคคลเพื่อการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ จะเป็นประโยชน์ต่อการระดมเงินทุน และการสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรอิสระที่ไม่หวังกำไรในประเทศ ที่จะมีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมไทยมากขึ้นในอนาคต

งานศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเพื่อการผลิตสินค้าสาธารณะเรื่องแรกที่อาศัยเทคนิคทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคืองานศึกษาของ Taussig (1967) ซึ่งใช้วิธีการกำลังสองน้อยที่สุดในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่อิทธิพลต่อการบริจาค ผลงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการในเชิงประจักษ์ที่มีชื่อเสียงในทศวรรษต่อมา และมักถูกอ้างอิงถึงในงานวิจัยอื่นๆ ได้แก่ งานศึกษาของ Feldstein (1975a and 1975b), Feldstein and Clotfelter (1976), Feldstein and Taylor (1976), Clotfelter (1980 and 1985), Brown (1987), Barrett (1991), Lankford and Wyckoff (1991), Brown and Lankford (1992), Greenwood (1993), Randolph (1995), Barrett และคณะ (1997), และ Andreoni and Scholz (1998) ประเทศเพื่อนบ้านของสหรัฐฯ หรือประเทศแคนาดาที่เป็นอีกประเทศหนึ่งที่รัฐบาลกลางได้กระจายหน้าที่การจัดบริการสาธารณะไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น และองค์กรสาธารณะประโยชน์ในภาคเอกชนเพิ่มขึ้น งานวิจัยที่ใช้ข้อมูลการบริหารจัดการของครัวเรือนชาวแคนาดาในการศึกษา ได้แก่ งานศึกษาของ Hood และคณะ (1977), Glenday และคณะ (1986), Kitchen, and Dalton (1990), Kitchen (1992), Callen (1994), Apinunmahakul and Devlin (2004 and 2008) เป็นต้น

พัฒนาการของการศึกษาพฤติกรรมการบริหารจัดการของปัจเจกบุคคลแบ่งได้เป็น 3 ช่วงระยะเวลา กล่าวคือ งานศึกษาในช่วงแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามว่าการบริจาคเพื่อการจัดสรรสินค้าสาธารณะสมควรได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้หรือไม่ เพื่อตอบคำถามนี้ นักวิจัยต้องคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของการบริจาคต่อราคาของการบริจาค (Taxprice) ที่คำนวณจากค่าหนึ่งลบด้วยอัตราภาษีส่วนเพิ่ม (Marginal Tax Rate) เปรียบเทียบกับค่าความยืดหยุ่นของการบริจาคต่อรายได้ การตอบคำถามดังกล่าวมีความสำคัญต่อรายได้ทางภาษีของรัฐ กล่าวคือหากผู้บริจาคโดยเฉลี่ยมีค่าความยืดหยุ่นของการบริจาคต่อ Taxprice ต่ำ หมายความว่าผู้บริจาคตอบสนองต่อมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการบริจาค การใช้มาตรการดังกล่าวจะทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไปมากกว่ามูลค่าสินค้าสาธารณะที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการบริจาคเงินของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ในกรณีเช่นนี้ รัฐควรเป็นผู้จัดสรรสินค้าสาธารณะเองจากภาษีเงินได้ที่เรียกเก็บ และไม่ควรส่งเสริมให้มีการหักลดหย่อนภาษีเงินได้จากการบริจาคเงินแก่องค์กรสาธารณะกุศลแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม งานศึกษาในยุคแรกพบว่าค่าความยืดหยุ่นของการบริจาคต่อ tax price มีค่ามากกว่าหนึ่ง (ไม่คิดเครื่องหมายลบ) ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของการบริจาคต่อรายได้ของผู้บริจาคเองมีค่าน้อยกว่าหนึ่ง หมายความว่ามาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้จากการบริจาคเป็นสิ่งจูงใจที่ดีที่ช่วยกระตุ้นให้ชาวอเมริกันบริจาคเงินเพื่อการผลิตสินค้าสาธารณะเพิ่มขึ้น ผลการค้นพบที่สำคัญนี้ปรากฏในงานวิจัยของ Feldstein and Taylor (1976), และ Clotfelter (1980 and 1985) ตามลำดับ

งานศึกษาในช่วงระยะที่สองนับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1970s มีพัฒนาการที่สำคัญสามประการคือ (1) การพัฒนาแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่ใช้ในการศึกษา จากวิธีกำลังสองน้อยที่สุดเป็นวิธีการสมัยใหม่ที่ทำให้ผลการประมาณการที่น่าเชื่อถือมากขึ้น เช่นการใช้ IV Instrument, Heckman procedure, Probit และ Tobit Models เป็นต้น (2) การพัฒนาเทคนิคการสำรวจข้อมูลและการเก็บข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะครัวเรือนในรายละเอียด ตลอดจนการใช้เทคนิคการสำรวจตัวอย่างซ้ำ (panel data) แทนการเก็บข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Data) และ (3) การตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจาก Taxprice และรายได้ของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค เช่น ความเชื่อทางศาสนา ทุนทางสังคม การใช้จ่ายของรัฐบาล เป็นต้น

ส่วนงานศึกษาในช่วงที่สามนับตั้งแต่ 1990s จนถึงปัจจุบันเป็นงานศึกษาที่พิจารณาว่า รูปแบบของการบริจาคมีได้หลายรูปแบบนอกเหนือจากการบริจาคเงิน ผู้บริโภคสามารถอุดหนุนสินค้าที่องค์กรสาธารณะกุศลผลิตขึ้นจำหน่าย เช่น การซื้อสลากกาชาด อาหาร เสื้อผ้า ยาสามัญประจำบ้านจากมูลนิธิของโรงพยาบาลต่างๆ ตลอดจนการทำงานจิตอาสาให้แก่องค์กรสาธารณะประโยชน์โดยไม่รับค่าตอบแทน เป็นต้น งานศึกษาในยุคที่สามต้องการตอบคำถามว่า ผู้บริจาคมองว่าการบริจาคแต่ละประเภท (คือการบริจาคเงิน สิ่งของ หรือเวลา) มีความสัมพันธ์กันอย่างไรในทัศนคติของผู้ให้ ตัวอย่างงานศึกษาในยุคที่สามที่สำคัญคือ งานศึกษาของ Brown and Lankford (1992), Andreoni and Scholz (1998) และ Apinunmahakul and Devlin (2008) ที่พบว่า การบริจาคเงินและเวลาเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกันในสายตาผู้บริจาค กล่าวคือผู้บริจาคที่ได้บริจาคเงินเพื่อการผลิตสินค้าสาธารณะแล้ว จะสละเวลาทำงานจิตอาสาเพื่อการผลิตสินค้าสาธารณะนั้นๆ ด้วย ในขณะที่ Duncan (1999) พบว่าการบริจาคเงินและการซื้อสลากล็อตเตอรี่ที่ออกโดยองค์กรสาธารณะกุศลเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกันในสายตาของผู้บริจาคชาวสหรัฐ Apinunmahakul and Devlin (2004) พบว่าการบริจาคเงินและการซื้อสินค้าทุกประเภท (รวมทั้งสลากล็อตเตอรี่) ที่จำหน่ายโดยองค์กรสาธารณะกุศลเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกันในสายตาผู้บริจาคชาวแคนาดา

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยในช่วงที่สามที่วิเคราะห์การบริจาคทั้ง 3 ประเภท คือการให้เงิน สิ่งของ และเวลา แก่วัดและแก่องค์กรสาธารณะกุศลอื่น โดยจะพิจารณปัจจัยต่างๆ เป็นจำนวนมากทั้งลักษณะส่วนบุคคล ครัวเรือน ถิ่นที่อยู่ ระดับทุนทางสังคมของปัจเจกบุคคล การประกอบกิจกรรมทางศาสนา ลักษณะของวัด และนโยบายของรัฐบาลว่า ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการบริจาคในบริบทของสังคมไทยอย่างไรบ้าง

3.แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคมีรากฐานจากงานศึกษาเรื่องการจัดสรรสินค้าสาธารณะโดยสมัครใจเรื่อง “On the Private Provision of Public Goods” ซึ่งเป็นวรรณกรรมคลาสสิกที่ Bergstrom และคณะ (1986) ได้พัฒนาแบบจำลองเพื่ออธิบายประสิทธิภาพของการจัดสรรสินค้าสาธารณะจากเงินบริจาค พฤติกรรมการบริจาคของปัจเจกบุคคลที่ทำให้การจัดสรรสินค้าสาธารณะมีขนาดต่ำกว่าระดับที่พึงประสงค์ของสังคม (Socially Desired Level) และปัญหาการใช้ประโยชน์จากสินค้าสาธารณะโดยไม่บริจาคหรือที่เรียกว่า ‘Free Riding Problem’ งานศึกษาดังกล่าวสมมติให้สินค้าสาธารณะ (G) เป็นสินค้าปกติที่มีค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ไม่น้อยกว่าหนึ่ง และถูกจัดสรรจากจำนวนเงินบริจาคทั้งหมด ($G = \sum g^i$) โดยที่ g^i เป็นเงินบริจาคที่บุคคล i ให้แก่วัดหรือแก่งค์กรสาธารณะกุศลที่ทำหน้าที่จัดสรรสินค้าและบริการสาธารณะในชุมชน และ $g^i \geq 0$ แต่เพื่อให้แบบจำลองครอบคลุมการบริจาคเวลาและสิ่งของด้วย การศึกษานี้จะขยายสมมติฐานให้ G ถูกจัดสรรจากเงิน สิ่งของ และเวลาที่มีผู้บริจาคเพื่อการผลิต G

การศึกษาในที่นี้จะอาศัยแบบจำลอง Multivariate Probit วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลา โดยจะทำการประมาณการสมการการบริจาคทั้งสามรูปแบบพร้อมกัน (Simultaneous estimation) เพื่อวิเคราะห์ค่าความน่าจะเป็นของการบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันทิศทางใด แบบจำลอง Multivariate Probit ที่ใช้ในการวิเคราะห์ สามารถอธิบายด้วยสมการดังนี้

$$Decision_j^i = \beta_0^i + \beta_j^i Z_j^i + \delta_j$$

โดยที่ j หมายถึงรูปแบบการบริจาคหนึ่งในสามรูปแบบคือ การบริจาคเงิน สิ่งของ หรือเวลาเพื่อการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ (G) ของปัจเจกบุคคล i ในสังคมไทย $Decision_j^i$ จึงเป็นค่าความน่าจะเป็นที่มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ส่วนพารามิเตอร์ β_0^i และ β_j^i เป็นเวกเตอร์ของค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องการประมาณการเวกเตอร์ Z_j^i เป็นตัวแปรอิสระต่างๆ ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล i อันประกอบด้วย

(1) ลักษณะส่วนบุคคล ครัวเรือน และถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ครัวเรือน การอาศัยในเขตหรือนอกเขตเมือง เป็นต้น

(2) ระดับทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของปัจเจกบุคคล i เช่น ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การเป็นสมาชิกชมรม สมาคม และองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ความถี่ในการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ความสนใจข่าวสาร

บ้านเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง ความถี่ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาในรูปแบบต่างๆ เช่น การฟังเทศน์ การอ่านหนังสือธรรมะ การนั่งสมาธิ เป็นต้น และ

(3) ลักษณะของวัดและนโยบายด้านศาสนาของรัฐ เช่น การเป็นวัดราษฎร์หรือวัดหลวง ระยะทางจากบ้านถึงวัด จำนวนพระภิกษุต่อจำนวนประชากรในจังหวัด ค่าใช้จ่ายด้านศาสนาของรัฐบาลในปี 2553 การใช้สิทธิประโยชน์จากการบริจาคเพื่อหักลดหย่อนภาษีเงินได้ เป็นต้น ค่า δ_j เป็นค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการสมการ j ซึ่งหมายถึงการตัดสินใจบริจาคเงิน สิ่งของ หรือเวลาดังกล่าวข้างต้น

เมื่อพิจารณาการตัดสินใจของบุคคลในการบริจาค 3 รูปแบบ คือการบริจาคเงิน สิ่งของ หรือเวลาเพื่อสาธารณะกุศลจะพบว่า มีความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ได้ 8 รูปแบบคือ (1) ผู้ให้ตัดสินใจบริจาคเงินอย่างเดียว, (2) ผู้ให้ตัดสินใจบริจacsสิ่งของอย่างเดียว, (3) ผู้ให้ตัดสินใจทำงานจิตอาสาอย่างเดียว, (4) ผู้ให้ตัดสินใจบริจาคทั้งเงินและสิ่งของแต่ไม่ทำงานจิตอาสา, (5) ผู้ให้ตัดสินใจบริจาคทั้งเงินและเวลาแต่ไม่บริจacsสิ่งของ, (6) ผู้ให้ตัดสินใจบริจาคทั้งสิ่งของและเวลาแต่ไม่บริจาคเงิน, (7) ผู้ให้ตัดสินใจบริจาคทั้งเงิน สิ่งของ และเวลา, และ (8) ผู้ให้ตัดสินใจไม่บริจาคเลย การวิเคราะห์การตัดสินใจบริจาคของบุคคลจึงเป็นการวิเคราะห์ค่าความน่าจะเป็นอย่างมีเงื่อนไข (Conditional Probability) ตัวอย่างเช่น ความน่าจะเป็นของการบริจาคเงินยอมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่าผู้ให้ได้บริจacsสิ่งของ และเวลาด้วยหรือไม่ $\{Prob(Incash-giving / Inkind-giving > 0, volunteer > 0)\}$ หรือ $\{Prob(Incash-giving / Inkind-giving = 0, volunteer = 0)\}$ โดยที่ค่าความน่าจะเป็นอย่างมีเงื่อนไขทั้งสองนี้มีค่าไม่เท่ากัน โดยแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์นี้คือแบบจำลอง Multivariate Probit ซึ่งจะทำการประมวลผลสมการของการตัดสินใจบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาพร้อมกัน แล้วคำนวณหาค่าอนุพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอธิบายที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าความน่าจะเป็นของการบริจาคแต่ละประเภทบนเงื่อนไขว่าผู้บริจาคได้ตัดสินใจบริจาคในอีกสองประเภทที่เหลือด้วย คือค่าความน่าจะเป็น $\{Prob(Incash-giving / Inkind-giving = 1, volunteer = 1)\}$, $\{Prob(Inkind-giving / Incash-giving = 1, volunteer = 1)\}$, และ $\{Prob(Volunteer / Incash-giving = 1, Inkind-giving = 1)\}$ ตามลำดับ

อนึ่ง การศึกษาเรื่องการบริจาคในอดีตที่ผ่านมา เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการให้เงินเปรียบเทียบกับกรให้เวลาแก่องค์กรสาธารณะกุศลที่ไม่ใช้องค์กรศาสนา ตัวอย่างเช่นงานศึกษาของ Brown and Lankford (1992) และ Apinunmahakul and Devlin (2008) หรือศึกษาความสัมพันธ์ของการบริจาคเงินและสิ่งของ เช่น งานศึกษาของ Duncan (1999) และ Apinunmahakul and Devlin (2004) แต่ยังไม่มืงานศึกษาใดที่วิเคราะห์การบริจาคทั้งสามประเภท คือการบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาพร้อมกัน โครงการวิจัยนี้จึงนับได้ว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมกรบริจาคของปัจเจกบุคคลที่ครอบคลุมรูปแบบต่างๆของการบริจacsมากที่สุด และเป็นการศึกษาในบริบทของสังคมไทยที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน

4. ผลการศึกษา

4.1. การสุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

การศึกษานี้วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริจาคของคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจประชากรในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในเขตเมืองและชนบทระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน 2554 แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจนี้อ้างอิงจากแบบสอบถามการสำรวจการบริจาค การทำงานจิตอาสา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (National Survey of Giving, Volunteering, and Participating, NSGVP) ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศแคนาดาทำการสำรวจในระดับประเทศทุก 5 ปี โดยปรับเปลี่ยนคำถามในส่วนต่างๆ ที่ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้จึงมีความตรง (validity) ในแง่เนื้อหา โครงสร้าง วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) คือ การเลือกตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามรายภาค และกลุ่มอายุของประชากรไทย โดยพยายามให้มีการกระจายตัวของตัวอย่างในพื้นที่กรุงเทพฯ และภาคกลางที่ร้อยละ 40 และภาคอื่นๆ ที่ร้อยละ 20 ต่อภูมิภาค และให้ตัวอย่างมีการกระจายตัวตามกลุ่มอายุของประชากรไทยในปี 2553 ซึ่งจากข้อมูลประชากรจากการทะเบียนของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีประชากรในช่วงอายุ 15-20 ปีที่ร้อยละ 10 ของประชากรจำนวน 50.21 ล้านคนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีประชากรในช่วงอายุ 21-40 ปีที่ร้อยละ 40 ช่วงอายุ 41-60 ปีที่ร้อยละ 36 และอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปที่ร้อยละ 14 ตามลำดับ

ส่วนการเลือกตัวอย่างรายบุคคลเป็นการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรใน 19 จังหวัดคือ 1) กรุงเทพฯ 2) พระนครศรีอยุธยา 3) ชลบุรี 4) นครราชสีมา 5) อุบลราชธานี 6)หนองบัวลำภู 7) อุตรธานี 8) เลย 9) หนองคาย 10) เชียงใหม่ 11) อุดรดิตถ์ 12) สุโขทัย 13) กาญจนบุรี 14) นครปฐม 15) สมุทรสาคร 16) นครศรีธรรมราช 17) ภูเก็ต 18) สุราษฎร์ธานี และ 19) ชุมพร

จากการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัด (Reliability analysis) ด้วยวิธีแบบ Cronbach Alpha ได้ค่าเท่ากับ 0.4138 ซึ่งไม่สูงนัก เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจมีคำถามค่อนข้างละเอียด ตัวแปรต่างๆ ที่สร้างขึ้นจากแบบสอบถามเกิดสหสัมพันธ์กันเอง (correlation) ในระดับหนึ่ง ประกอบกับการขาดค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของประชากรทำให้ความน่าเชื่อถือของตัวอย่างลดลง การศึกษาในอนาคตจึงควรสร้างค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักประชากรเพื่อให้ตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรทั้งประเทศ การศึกษานี้ได้ทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 2,671 ชุด แต่เมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและตัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกแล้ว เหลือตัวอย่างสำหรับ

การศึกษาวิเคราะห์จำนวน 2,557 ชุด โดยอาจจำแนกประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็น 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

- **ลักษณะส่วนบุคคล ครัวเรือน และถิ่นที่อยู่**

จากตัวอย่างจำนวน 2,557 คนในตารางที่ 1 พบว่ามีเพศหญิงมากกว่าชาย โดยมีเพศชายร้อยละ 41 ของตัวอย่างทั้งหมด ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 46 ปี และมีการกระจายตามกลุ่มอายุต่าง ๆ คือ เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปีร้อยละ 10 อายุระหว่าง 21-40 ปีร้อยละ 30 อายุระหว่าง 41-60 ปีร้อยละ 37 และเป็นผู้มีอายุ 61 ปีขึ้นไปร้อยละ 23 ตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจจึงคลาดเคลื่อนไปจากสัดส่วนประชากรจำแนกตามกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 21-40 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของตัวอย่างสอดคล้องกับโครงสร้างกำลังแรงงานของประเทศที่แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30 - 60 ปี อนึ่ง ร้อยละ 65 ของผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่กับคู่ครองหรือคู่สมรส และตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99) นับถือศาสนาพุทธ

ครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีสมาชิกครัวเรือน 4 คนแต่มีสมาชิกที่อายุน้อยกว่า 18 ปีน้อยกว่า 1 คนต่อครัวเรือน (เฉลี่ยมี 0.83 คน) อันสะท้อนถึงโครงสร้างประชากรของไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีผู้อาศัยในเขตเมือง (ร้อยละ 40) น้อยกว่าเขตชนบท และมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยในเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งมีประชากรมากกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไปอยู่ร้อยละ 46 น้อยกว่าเมืองขนาดเล็กที่ประชากรไม่ถึงหนึ่งล้านคน การสำรวจได้พยายามให้มีการกระจายตัวของตัวอย่างในกรุงเทพฯ และภาคกลางที่ร้อยละ 40 และภูมิภาคอื่นรวมร้อยละ 60 อย่างไรก็ตาม เมื่อตัดแบบสอบถามที่ไม่ได้ตอบคำถามที่สำคัญสำหรับการศึกษาแล้ว จากตัวอย่างที่เหลือจำนวน 2,557 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยในเขตภาคกลางร้อยละ 34 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 21 ภาคเหนือและภาคใต้ร้อยละ 18 และ 20 ส่วนกรุงเทพมหานครร้อยละ 7 ตามลำดับ

ตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 37) รองลงมาสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมปลาย (ร้อยละ 18), ระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ 15), ระดับมัธยมต้น (ร้อยละ 14), ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 11), และระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. (ร้อยละ 5) ตามลำดับ ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 24,041 บาทต่อเดือน แต่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูงอันสะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในสังคมไทย

- **ระดับทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนา**

เนื่องจากระดับทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรส่วนบุคคลที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Latent Variable) ในที่นี้จะใช้ความถี่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมเป็นเครื่องบ่งชี้ (Proxy) ระดับทุนทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม (เป็นแนวคิดในทำนองเดียวกับนักเศรษฐศาสตร์แรงงานใช้ระดับการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ระดับทุนมนุษย์) อนึ่ง การศึกษานี้พยายามสร้างตัวแปรที่สอดคล้องกับแนวคิด และเป็นตัวแปรที่

ใช้ในงานศึกษาต่างประเทศในเรื่องทุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศึกษาของ Putnam (2000) และ Granovetter (1973) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และได้จำแนกระดับทุนทางสังคมของบุคคลเป็นประเภทต่างๆ ที่สำคัญคือ เครือข่ายกับคนในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนสนิท (Bonding Networks), เครือข่ายในองค์กรอย่างเป็นทางการ (Bridging networks) ซึ่งหมายถึงการเป็นสมาชิกชมรม หรือการใช้เวลาทำหน้าที่ต่างๆ แก่หน่วยงาน NGOs โดยไม่คิดค่าตอบแทน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ (Civil engagement) การติดตามข่าวสารบ้านเมือง และการใช้สิทธิเลือกตั้ง อันสะท้อนถึงความสนใจในความเป็นไปของสังคม และความเชื่อมั่นที่มีต่อกลไกการทำงานของระบบการเมืองและเศรษฐกิจ

จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 41 ของผู้ตอบแบบสอบถามทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเป็นประจำไม่ต่ำกว่าเดือนละครั้ง แต่พบปะและทำกิจกรรมร่วมกับญาติพี่น้องที่ไม่ได้อาศัยในครัวเรือนเดียวกันในสัดส่วนต่ำกว่า (ร้อยละ 30) ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) ของตัวอย่าง พบปะและทำกิจกรรมร่วมกับญาติพี่น้องที่ไม่ได้อาศัยในครัวเรือนเดียวกันปีละ 2-3 ครั้ง ซึ่งอาจเป็นการรวมญาติในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ การฉลองวันเกิดของญาติผู้ใหญ่ เป็นต้น

ในงานศึกษาของ Glaeser และคณะ (2000) พบว่าการเป็นเจ้าของบ้าน และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเป็นตัวชี้วัดระดับทุนทางสังคมของบุคคลได้ดี การสำรวจในการศึกษานี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยในชุมชนโดยเฉลี่ย 32 ปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอายุโดยเฉลี่ยของตัวอย่างที่ 46 ปีแล้ว อาจกล่าวได้ว่าประชากรไทยโดยทั่วไปมีการอพยพย้ายที่อยู่ไม่มากนัก ร้อยละ 58 ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเจ้าของบ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ เกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 24) ของตัวอย่างทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนเป็นประจำทุกเดือน และร้อยละ 66.5 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้าน หรือสมาชิกในชุมชนอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง ซึ่งน่าจะเป็นกิจกรรมในเทศกาลสำคัญๆ เช่น งานปีใหม่ สงกรานต์ งานทำบุญประจำปี เป็นต้น แต่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กร NGOs โดยอย่างเป็นทางการ เนื่องจากโดยเฉลี่ยแล้วตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจเป็นสมาชิกองค์กรศาสนาหรือองค์กรที่ไม่ใช่ศาสนา น้อยกว่าหนึ่งแห่ง (0.26 แห่ง) อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88) ให้ความสนใจและติดตามข่าวสารบ้านเมืองเป็นประจำทุกวัน และใช้สิทธิเลือกตั้งเกือบทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่น (ร้อยละ 88) และระดับชาติ (ร้อยละ 87)

นอกจากนี้ ยังได้มีการสำรวจความถี่ของการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามด้วย ซึ่งพบว่าร้อยละ 52 ของผู้ตอบแบบสอบถามไปฟังเทศน์ที่วัดที่ไม่ใช่การไปงานศพหรืองานบวชอย่างน้อยเดือนละครั้ง และร้อยละ 59 ของตัวอย่างมีการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองด้วยการสวดมนต์ และการอ่านหนังสือธรรมะ อันสะท้อนถึงอิทธิพลของศาสนาต่อวิถีชีวิต ซึ่งจะได้วิเคราะห์ว่าการประกอบกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าวมีผลต่อการบริจาคด้วยหรือไม่

- ลักษณะของวัด และนโยบายรัฐบาล

วัดในประเทศไทยอาจแบ่งอย่างคร่าวๆ ได้เป็นวัดที่เป็นอารามหลวงและวัดราษฎร์ แม้ว่าอารามหลวงจะสามารถแบ่งย่อยลงได้ 4 ระดับชั้น คือ ชั้นราชวรมหาวิหาร ชั้นวรมหาวิหาร ชั้นราชวรวิหาร และชั้นวรวิหาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุระดับชั้นของวัดที่อยู่ใกล้บ้านตนเองได้อย่างถูกต้อง ทราบแต่เพียงว่าเป็นวัดราษฎร์หรือวัดหลวง จากการสำรวจพบว่าวัดที่อยู่ใกล้บ้านของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นวัดราษฎร์ที่ไม่มีฐานันดรศักดิ์ มีวัดที่เป็นอารามหลวงเพียงร้อยละ 3 ของตัวอย่างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีบ้านห่างจากวัดไม่ถึงหนึ่งกิโลเมตร (861 เมตร) สะท้อนถึงจำนวนวัดในประเทศไทยที่มีอยู่อย่างดาษดื่น จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและต่อพฤติกรรมกรรมการบริจาคด้วย

เนื่องจากความแตกต่างของจังหวัดต่างๆ ในเรื่องจำนวนวัด ชั้นของวัด จำนวนประชากร และจำนวนพระภิกษุ ทำให้แต่ละจังหวัดได้รับงบประมาณด้านศาสนาไม่เท่ากัน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว การศึกษานี้จึงใช้งบประมาณที่เบิกจ่ายจริงในปี 2553 ด้านศาสนาและงบพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของทุกกระทรวงที่จังหวัดได้รับหารด้วยจำนวนประชากรของจังหวัดเพื่อเป็นตัวแทนค่าใช้จ่ายด้านศาสนาของรัฐในแต่ละจังหวัด จากข้อมูลของกระทรวงการคลังพบว่า ในปี 2553 รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายด้านศาสนาทั้งสิ้นจำนวน 3,878.5 ล้านบาทหรือเฉลี่ยประมาณ 51 ล้านบาทต่อจังหวัด จากข้อมูลใน 19 จังหวัดที่ทำการสำรวจคือ 1) กรุงเทพฯ 2) พระนครศรีอยุธยา 3) ชลบุรี 4) นครราชสีมา 5) อุบลราชธานี 6) หนองบัวลำภู 7) อุตรธานี 8) เลย 9) หนองคาย 10) เชียงใหม่ 11) อุดรดิต์ 12) สุโขทัย 13) กาญจนบุรี 14) นครปฐม 15) สมุทรสาคร 16) นครศรีธรรมราช 17) ภูเก็ต 18) สุราษฎร์ธานี และ 19) ชุมพร พบว่าค่าใช้จ่ายด้านศาสนาของรัฐในระดับจังหวัดมีมูลค่าเฉลี่ยที่ 43.57 บาทต่อคน แต่เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าพระภิกษุที่รูปที่จำวัดอยู่ในวัดใกล้บ้าน การศึกษานี้จึงนำจำนวนประชากรในจังหวัดหารด้วยจำนวนพระภิกษุทั้งหมดของจังหวัด (ข้อมูลจากกรมการศาสนา) เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้อิทธิพลของพระภิกษุที่อาจมีต่อการตัดสินใจบริจาค จากข้อมูลพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละจังหวัดมีประชากร 247.3 คนต่อพระภิกษุหนึ่งรูป

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามน้อยมากที่ใช้สิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีจากเงินบริจาค (ร้อยละ 1.3) ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เสียภาษีเงินได้ หรือไม่ต้องการใช้สิทธิประโยชน์จากมาตรการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยของตัวอย่างที่ 24,041 บาทต่อเดือนแล้ว จะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามแทบไม่มีความจำเป็นต้องใช้สิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีจากเงินบริจาคแต่ประการใด เนื่องจากมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย มีรายการหักลดหย่อนเป็นจำนวนมาก เช่น หักค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ค่าเลี้ยงดูบิดามารดา ค่าเลี้ยงดูบุตร ค่าอุปการะผู้พิการหรือทุพพลภาพ เงินสมทบกองทุนประกันสังคม เบี้ยประกันชีวิต เงินออมเพื่อการชราภาพ (RMF, LTF) และเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น

• ประเภทของการบริจาค และเหตุผลของการให้

ดังกล่าวแล้วว่าการศึกษานี้แบ่งการบริจาคเป็น 3 ประเภท คือ การบริจาคเงิน สิ่งของ หรือเวลาด้วยการทำงานจิตอาสาโดยไม่รับค่าตอบแทน จากการสำรวจพบว่าการให้เงินเป็นรูปแบบของการบริจาคที่นิยมมากที่สุด (ร้อยละ 94) รองลงมาคือการทำงานจิตอาสา (ร้อยละ 58) และการบริจาคสิ่งของ (ร้อยละ 43) ตามลำดับ โดยแบบสอบถามได้แจ้งเหตุผลต่างๆ 11 ประการที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามบริจาคเงิน หรือเวลาแก่วัดหรือองค์กรการกุศลที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาในรอบปีที่ผ่านมา การสำรวจพบเหตุผลหลัก 3 ประการที่ทำให้คนบริจาคมากที่สุด คือ

- ก. เป็นการให้ตามความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริจาคเงินพบว่า ร้อยละ 91 ของการบริจาคเงินมีความเชื่อทางศาสนาเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 53 ของการทำงานจิตอาสาที่ได้รับแรงจูงใจจากคำสอนหรือความเชื่อทางศาสนา
- ข. เป็นการให้เพราะต้องการช่วยเหลือผู้อื่นหรืออยากเห็นสังคมดีขึ้น มีจำนวนตัวอย่างที่บริจาคเงินด้วยเหตุผลนี้อยู่ร้อยละ 44 ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนตัวอย่างที่ทำงานจิตอาสาด้วยเหตุผลเดียวกัน (ร้อยละ 48)
- ค. เป็นการให้ด้วยเหตุผลส่วนตัว เช่น เพื่อความสบายใจ หรือมองว่างานสังคมสงเคราะห์เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พบว่าร้อยละ 40 ของตัวอย่างบริจาคเงินเพื่อความสบายใจส่วนตัว ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 5 ของตัวอย่างอุทิศเวลาเพื่อสังคมด้วยเหตุผลส่วนตัว¹²

4.2 ผลการวิเคราะห์การบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาด้วยแบบจำลอง Multivariate Probit

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าค่าสหสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อน (Correlation of disturbances หรือค่า Rho) ของสมการการบริจาคเวลาเพื่อทำงานจิตอาสาโดยไม่รับค่าตอบแทนนั้น มีความสัมพันธ์เป็นบวกที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กับค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการสมการการบริจาคเงิน (Rho(Incash, Volunteer)) และค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการสมการการบริจาคสิ่งของ (Rho(Inkind, Volunteer)) ตามลำดับ สะท้อนว่าผู้ให้โดยเฉลี่ยแล้วทำการตัดสินใจสละเวลาเพื่องานจิตอาสาพร้อมๆ กับการตัดสินใจบริจาคเงิน (หรือสิ่งของ) เพื่อการสาธารณกุศล และทำการตัดสินใจไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากผู้บริจาคตัดสินใจทำงานจิตอาสาเพิ่มขึ้นแล้ว เขาก็จะบริจาคเงิน (หรือสิ่งของ) เพื่อการสาธารณกุศลเพิ่มขึ้นไปพร้อมกันด้วย จึงกล่าวได้ว่า การทำงานจิตอาสา และการบริจาคเงิน (หรือการทำงานจิตอาสาและการบริจาคสิ่งของนั้น) เป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกันในสายตาผู้บริโภค ในทางตรงข้าม ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการตัดสินใจบริจาคเงิน และการบริจาคสิ่งของ (Rho(Incash, Inkind)) ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผู้บริจาคโดยเฉลี่ยแล้วไม่ได้พิจารณาการให้เงินและสิ่งของในเวลาเดียวกัน การวิเคราะห์การตัดสินใจบริจาคเงินและสิ่งของจึงอาจพิจารณาแยกกันได้

¹² เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามสามารถระบุเหตุผลสำคัญที่สุดสองข้อแรกที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาค ค่าร้อยละที่ได้จึงมีค่าเกิน 100

ในการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคทั้งสามรูปแบบ จะแบ่งการวิเคราะห์ตามหมวดหมู่ของตัวแปรที่ได้จัดแบ่งไว้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

- **ลักษณะส่วนบุคคล ครัวเรือน และถิ่นที่อยู่ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาค**

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคเงินและสิ่งของอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเพศชายเมื่อเปรียบเทียบกับเพศหญิงแล้ว จะมีความน่าจะเป็นของการบริจาคเงิน (หรือสิ่งของ) น้อยกว่าเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วจะมีความน่าจะเป็นของการบริจาคเงินเพิ่มขึ้น โดยเมื่อกำหนดให้อายุยี่สิบเอ็ดปีเป็นฐาน หากกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 หรือประมาณ 5.5 เดือน ($46 \text{ ปี} \times .01 \times 12 \text{ เดือน}$) แล้วความน่าจะเป็นของการบริจาคเงินโดยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีอายุมากขึ้นโดยทั่วไปมักมีข้อจำกัดทางร่างกายอันเนื่องจากสุขภาพ ประกอบกับอิทธิพลทางศาสนา ทำให้ผู้มีอายุมากขึ้นให้ความสำคัญกับการทำบุญเพื่อชีวิตหน้า จึงมีแนวโน้มที่จะบริจาคเงินเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจบริจาคเงิน สอดคล้องกับการศึกษาของ Brown and Lankford (1992) ในสหรัฐและ Apinunmahakul and Devlin (2008) ในแคนาดา กล่าวคือผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคเงินเพื่อสาธารณะประโยชน์มากกว่าผู้ที่จบต่ำกว่าระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงโดยผู้สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคเงินมากกว่าผู้ที่จบต่ำกว่าระดับประถมศึกษาอยู่ 2.5% รองลงมาคือผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความน่าจะเป็นของบริจาคเงินมากกว่าผู้ที่จบต่ำกว่าระดับประถมศึกษา 2% ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีความน่าจะเป็นของการบริจาคเงินมากกว่ากลุ่มอ้างอิง 1.6% ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผู้อาศัยในเขตเมือง (หรือเขตเทศบาล) กับผู้อยู่อาศัยในชนบท (หรือนอกเขตเทศบาล) แล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเมืองมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคทั้งเงินและเวลาน้อยกว่าคนในชนบทอย่างมีนัยสำคัญ เหตุผลส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะลักษณะความเป็นอยู่ของคนเมืองที่มีค่าครองชีพสูง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เน้นความเป็นส่วนตัว (individualism) และมีชีวิตที่เร่งรีบอันเนื่องจากปัญหาการจราจรและลักษณะการทำงาน ทำให้คนในสังคมเมืองโดยเฉลี่ยแล้วมีความผูกพันกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่น้อยกว่าคนในชนบท จึงทำให้คนเมืองมีความน่าจะเป็นของการบริภาคน้อยกว่าคนในชนบทด้วย

- **ระดับทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนากับการตัดสินใจบริจาค**

- **ระดับทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนากับการตัดสินใจบริจาค**

เนื่องจากผู้ที่อาศัยในชุมชนหนึ่งใดเป็นเวลานาน โดยทั่วไปแล้วมักได้รับอิทธิพลการดำเนินชีวิตจากค่านิยม วัฒนธรรม บรรทัดฐาน และขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน จากตาราง 4 พบว่าระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (YRSCOMMU) มีอิทธิพลที่เป็นลบต่อการตัดสินใจบริจาคสิ่งของอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคเงิน และเวลาแต่อย่างใด กล่าวคือการอาศัยอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ปีโดยเฉลี่ยแล้วจะทำให้ความน่าจะเป็นของการบริจาคสิ่งของเพื่อผู้อื่นลดลงร้อยละ 0.21 ณ ระดับนัยสำคัญร้อยละ 5 นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่บ่งชี้ระดับเครือข่ายทางสังคมของปัจเจกบุคคล เช่น การใช้เวลากับครอบครัว ญาติพี่น้องที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน และเพื่อนบ้านล้วนแต่มีอิทธิพลที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจบริจาคสิ่งของ โดยการใช้เวลากับครอบครัวเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้งทำให้บุคคลมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคสิ่งของเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.7 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้ใช้เวลาร่วมกับคนในครอบครัวเลย

การประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยการฟังเทศน์ที่วัดอย่างน้อยเดือนละครั้ง และการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองอย่างน้อยเดือนละครั้งด้วยการอ่านหนังสือธรรมะ การนั่งสมาธิ และอื่นๆ ต่างมีผลเป็นบวกต่อการบริจาคสิ่งของเช่นกัน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้ฟังเทศน์เลย (นอกจากการไปงานศพหรืองานบวชแล้ว) ผู้ที่ไปวัดฟังเทศน์อย่างน้อยเดือนละครั้งมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคสิ่งของมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ฟังเทศน์เลยร้อยละ 11 และผู้ที่ปฏิบัติธรรมด้วยตนเองอย่างน้อยเดือนละครั้งมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคสิ่งของมากกว่าผู้ไม่ได้ปฏิบัติธรรมเลยร้อยละ 12 แต่มีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคเงินลดลงร้อยละ 1.2 ด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติธรรมเป็นประจำหรือการไปวัดเป็นประจำช่วยสร้างเครือข่ายทางศาสนาแก่ผู้ปฏิบัติธรรม ทำให้บุคคลทราบความต้องการของวัดหรือของพระภิกษุที่วัด จึงมีความน่าจะเป็นที่จะบริจาคในรูปสิ่งของตามความต้องการของวัดมากกว่าการให้เงิน

- **ลักษณะของวัด และนโยบายของรัฐบาลกับการตัดสินใจบริจาค**

นอกจากลักษณะส่วนบุคคล ประเภทของทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนาแล้ว การศึกษานี้ยังได้วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือลักษณะของวัดและนโยบายของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาค จากตารางที่ 2.3 พบว่า วัดที่เป็นอารามหลวงโดยเฉลี่ยแล้วมีความน่าจะเป็นที่จะได้รับเงินบริจาคจากมากกว่าวัดราษฎร์ที่ไม่มีฐานันดรศักดิ์ใดได้ถึง 13.45% แต่ระยะห่างจากบ้านถึงวัดไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคแต่ประการใด สำหรับการใช้จ่ายเพื่อศาสนาของรัฐบาล (LNGOVT) นั้นก่อให้เกิด Crowding Out Effect กล่าวคือทำให้ความน่าจะเป็นของการบริจาคเงินจะลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 2.4 และความน่าจะเป็นของการให้เวลาเพื่องานจิตอาสาลดลงร้อยละ 7 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากจำนวนประชากรในจังหวัดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระภิกษุในจังหวัด (LNMONK) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นของการบริจาคสิ่งของ และความน่าจะเป็นของการบริจาคเวลาลดลงร้อยละ 11.3 และร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเมื่อชุมชนมีประชากรหนาแน่นขึ้น (หรือมีจำนวนพระภิกษุในชุมชนน้อยลง) บุคคลโดยเฉลี่ยแล้วก็จะมีความผูกพันกับวัดน้อยลง จึงมีแนวโน้มที่จะบริจาคสิ่งของและช่วยงานจิตอาสาลดลงด้วย

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาในที่นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการบริจาคเงิน สิ่งของ และเวลาของปัจเจกบุคคลในประเทศไทยด้วยแบบจำลอง Multivariate Probit แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของการบริจาคทั้งสามรูปแบบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร การศึกษานี้มีข้อค้นพบที่สำคัญ 3 ประการคือ

ประการแรก การตัดสินใจบริจาคเงินและเวลา และการตัดสินใจบริจาคสิ่งของและเวลาเป็นการตัดสินใจที่ผู้ให้ทำการตัดสินใจพร้อมกันและไปในทิศทางเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าการให้เงินและเวลา และการให้สิ่งของและเวลาเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกันในสายตาของผู้บริจาค ในขณะที่การตัดสินใจให้เงินและสิ่งของนั้นเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างไร

ประการที่สอง โครงการวิจัยนี้พบว่าทุนทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเครือข่ายทางศาสนาต่างมีผลที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจบริจาค ทั้งนี้เพราะเครือข่ายทางสังคมเป็นช่องทางให้บุคคลได้รับข่าวสารข้อมูลมากขึ้น รับทราบปัญหาและความต้องการของผู้ที่เดือดร้อน รัฐบาลจึงควรมีมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ สร้างเครือข่ายทางสังคมด้วยการส่งเสริมการทำกิจกรรมในชุมชนอย่างน้อยเดือนละครั้งทุกเดือน เครือข่ายในชุมชนที่เข้มแข็งจะส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งในการประกอบอาชีพ การจัดสรรสวัสดิการภายในชุมชน และการช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ

ประการสุดท้าย เนื่องจากการใช้จ่ายเพื่อศาสนาของรัฐบาลมีผลให้การตัดสินใจบริจาคเพื่อศาสนาและการสาธารณกุศลอื่นๆ ลดลง (Crowding Out Effect) รัฐบาลจึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อส่งเสริมการสะสมทุนทางสังคม และการสร้างเครือข่ายทางสังคมดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหา Crowding Out Effect

อนึ่ง สำหรับมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อช่วยเหลือสังคมนั้น การศึกษานี้พบว่ามาตรการดังกล่าวไม่มีผลต่อการบริจาคแต่ประการใด เหตุผลส่วนหนึ่งเพราะว่าตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สูงนัก ประกอบกับระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยมีรายการหักลดหย่อนเป็นจำนวนมาก ผู้เสียภาษีจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้สิทธิการลดหย่อนภาษีจากเงินบริจาคอีก การศึกษาในอนาคตควรพิจารณาพฤติกรรมการบริจาคของบุคคลแยกตามระดับรายได้ เพื่อวิเคราะห์ว่าผู้มีรายได้สูงตอบสนองต่อมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อช่วยเหลือสังคมมากกว่าผู้มีรายได้น้อยกว่าหรือไม่ และควรพิจารณาการบริจาคของบริษัทธุรกิจที่มีมูลค่าการบริจาคที่สูงกว่าปัจเจกบุคคล ธุรกิจจึงอาจตอบสนองต่อมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อช่วยเหลือสังคมมากกว่าปัจเจกบุคคลโดยทั่วไป

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยของตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจ (จำนวน 2,557 คน)

ชื่อตัวแปร	คำอธิบาย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ลักษณะส่วนบุคคล ครัวเรือน และถิ่นที่อยู่			
- MARRIED	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าแต่งงานแล้ว 0 หากมีสถานภาพสมรสอื่น	0.6504	0.4769
- MALE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าเป็นเพศชาย 0 หากเป็นเพศหญิง	0.4138	0.4926
- HHINC	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)	24,041	19,933
- AGE	อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	45.587	17.386
- NOEDUC	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา 0 ถ้าสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น (กลุ่มอ้างอิง)	0.3723	0.4835
- PRIMARY	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 0 ถ้าสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น	0.1103	0.3133
- SECONDAR	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หากสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น	0.1400	0.3471
- POSTSEC	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. 0 หากสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น	0.1787	0.3832
- DIPLOMA	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าสำเร็จระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. 0 หากสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น	0.0512	0.2205
- HIGHEduc	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า 0 หากสำเร็จการศึกษาในระดับอื่น	0.1474	0.3546
- HHMEM	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	4.1810	1.7708
- CHILD18	จำนวนเด็กอายุ 18 ปีหรือต่ำกว่าภายในบ้าน	0.8314	0.9883
- URBAN	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในเขตเมือง (ในเขตเทศบาล) 0 หากอาศัยในเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล)	0.4013	0.4902
- CITY	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในจังหวัดที่มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคน 0 ถ้าอาศัยในจังหวัดที่มีประชากรน้อยกว่า 1 ล้านคน	0.4603	0.4985
- BKK	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในกรุงเทพฯ 0 ถ้าอาศัยในจังหวัดอื่น (กลุ่มอ้างอิง)	0.0696	0.2545
- NORTH	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในภาคเหนือ 0 ถ้าอาศัยในภาคอื่นๆ	0.1834	0.3871
- CENTRAL	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในภาคกลาง 0 ถ้าอาศัยในภาคอื่นๆ	0.3387	0.4734
- NORTHEAST	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในภาคอีสาน 0 ถ้าอาศัยในภาคอื่นๆ	0.2104	0.4077
- SOUTH	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าอาศัยในภาคใต้ 0 ถ้าอาศัยในภาคอื่นๆ	0.1979	0.3985

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ระดับทุนทางสังคมและการประกอบกิจกรรมทางศาสนา		
- YRSCOMMU	จำนวนปีที่อาศัยในชุมชน	32.1987	20.6779
- OWNHOUSE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าเป็นเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ 0 ถ้าไม่ได้เป็นเจ้าของ	0.5831	0.4931
- CLUB	จำนวนองค์กรสาธารณะกุศลที่เป็นสมาชิกอยู่	0.2566	0.594
- LOCALVOTE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง 0 หากไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ	0.8811	0.3237
- NATIONVOTE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากใช้สิทธิเลือกตั้งระดับประเทศทุกครั้ง หรือเกือบทุกครั้ง 0 หากไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ	0.8713	0.3349
- DLYNEWS	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากติดตามข่าวสารบ้านเมืองเกือบทุกวัน 0 หากไม่ได้ติดตามข่าวทุกวัน	0.8842	0.3200
-REG_NEIGHBOR	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านอย่างน้อยเดือนละครั้ง 0 หากทำน้อยกว่าเดือนละครั้ง	0.2382	0.4260
- SEL_NEIGHBOR	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านปีละ 2-3 ครั้ง 0 หากตอบอื่นๆ	0.6652	0.4720
-NO_NEIGHBOR	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านเลย 0 หากตอบอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง)	0.0966	0.2955
-REG_RELATIVE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับญาติพี่น้องที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง 0 หากทำน้อยกว่าเดือนละครั้ง	0.3047	0.4604
-SEL_RELATIVE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับญาติพี่น้องที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันปีละ 2-3 ครั้ง 0 หากตอบอื่นๆ	0.4963	0.5000
- NO_RELATIVE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับญาติพี่น้องที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันเลย 0 หากตอบอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง)	0.1991	0.3994
- REG_FAMILY	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อยเดือนละครั้ง 0 ถ้าทำน้อยกว่าเดือนละครั้ง	0.4102	0.4920
- SEL_FAMILY	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวปีละ 2-3 ครั้ง 0 หากตอบอื่นๆ	0.3121	0.4634
- NO_FAMILY	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเลย 0 หากตอบอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง)	0.2777	0.4479
-MONTHDEVOTE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากปฏิบัติธรรมด้วยตนเองอย่างน้อยเดือนละครั้ง 0 หากทำน้อยกว่าเดือนละครั้ง	0.5897	0.4920
- YEARDEVOTE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากปฏิบัติธรรมด้วยตนเองอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง 0 หากตอบอื่นๆ	0.0790	0.2698
- NODEVOTE	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากปฏิบัติธรรมด้วยตนเองเลย 0 หากตอบอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง)	0.3312	0.4708
- MONTHWAT	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าพึ่งเทศน์ที่วัดที่ไม่ใช่ไปงานศพหรืองานบวชอย่างน้อยเดือนละครั้ง 0 ถ้าทำน้อยกว่าเดือนละครั้ง	0.5190	0.4997
- YEARWAT	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากไปพึ่งเทศน์ที่วัดที่ไม่ใช่การไปงานศพหรืองานบวชอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง 0 หากตอบอื่นๆ	0.3011	0.4588
-NOWAT	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากไม่ได้ไปพึ่งเทศน์ที่วัดที่ไม่ใช่การไปงานศพหรืองานบวชเลย 0 หากตอบอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง)	0.3989	0.4898

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะของวัดและนโยบายรัฐบาล			
- WATRANK	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากเป็นอารามหลวง 0 หากเป็นวัดราษฎร์	0.0301	0.1709
-WATDISTANCE	ระยะทางจากบ้านถึงวัดที่ใกล้ที่สุด (กิโลเมตร)	0.8608	1.2746
- LNGOVT	งบประมาณด้านศาสนาประจำจังหวัดต่อจำนวนประชากร (ในรูป log ฐานธรรมชาติ)	3.4858	0.4038
- LNMONK	จำนวนประชากรในจังหวัดต่อจำนวนพระภิกษุ (ในรูป log ฐานธรรมชาติ)	5.4362	0.3393
- TAXREFUND	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากใช้สิทธิประโยชน์ของการบริจาคเพื่อการลดหย่อนภาษีเงินได้ 0 หากไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าว	0.0133	0.1147
ประเภทของการบริจาค (ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา)			
- INCASH	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าเคยบริจาคเงินแก่วัดหรือองค์กรสาธารณะกุศลใดใดในรอบปีที่ผ่านมา 0 ถ้าไม่ได้บริจาคเงินในรอบปีที่ผ่านมา	0.9409	0.2358
- INKIND	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าเคยบริจาคสิ่งของแก่วัดหรือองค์กรสาธารณะกุศลใดใดในรอบปีที่ผ่านมา 0 ถ้าไม่ได้บริจาคสิ่งของในรอบปีที่ผ่านมา	0.4341	0.4957
- VOLUNTEER	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 ถ้าเคยทำงานจิตอาสาโดยไม่รับค่าตอบแทนแก่วัดหรือองค์กรสาธารณะกุศลใดใดในรอบปีที่ผ่านมา 0 ถ้าไม่ได้ทำงานจิตอาสาในรอบปีที่ผ่านมา	0.5792	0.4938
- WATCASH	จำนวนเงินที่บริจาคแก่วัดในปี 2553	2,884.49	10,331.40
- NONWATCASH	จำนวนเงินที่บริจาคแก่องค์กรสาธารณะกุศลที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาในปี 2553	1,112.07	2,425.89
- WATVOLUNTEER	ความถี่ในการอุทิศเวลาเพื่อช่วยงานของวัด มีค่าตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 7 หมายถึง ทำทุกวัน 6 หมายถึง ทำทุกสัปดาห์ 5 หมายถึง ทำเดือนละ 2-3 ครั้ง 4 หมายถึง ทำเดือนละครึ่ง 3 หมายถึง ทำปีละ 2-3 ครั้ง 2 หมายถึง ทำปีละครั้ง 1 หมายถึง ไม่เคยทำเลย	2.1533	2.4094
-NONWATVOLUNTEER	ความถี่ในการอุทิศเวลาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เกี่ยวข้องกับวัด มีค่า 1-7 โดยมีความหมายเช่นเดียวกับตัวแปร WATVOLUNTEER	1.4286	2.2535

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	เหตุผลของการบริจาคเงินหรือเวลาแก่วัด หรือองค์กรสาธารณะกุศล		
- RELIGIOUSVOLUNTEER	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากอุทิศเวลาเพื่อผู้อื่นเพราะความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.5337	0.4995
- SOCIALVOLUNTEER	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากอุทิศเวลาเพื่อผู้อื่นเพราะต้องการเห็นสังคมดีขึ้น หรือต้องการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.4771	0.4995
- SELFVOLUNTEER	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากอุทิศเวลาเพื่อผู้อื่นเพราะต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือเพื่อความสบายใจส่วนตัวเป็นหลัก 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.0458	0.2890
- RELIGIOUSDONATION	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อผู้อื่นเพราะความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.9065	0.2911
- SOCIALDONATION	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อผู้อื่นเพราะต้องการเห็นสังคมดีขึ้น หรือต้องการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.4404	0.4965
- SELFDONATION	ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็น 1 หากบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อผู้อื่นเพื่อความสบายใจส่วนตัวเป็นหลัก 0 หากมีเหตุผลอื่น	0.4040	0.4908

ตารางที่ 2: ค่า Marginal Effect ของแบบจำลอง Multivariate Probit

ชื่อตัวแปร	Incash	Z-stat	Inkind	Z-stat	Volunteer	Z-stat
ลักษณะส่วนบุคคล ครีวเรือน และถิ่นที่อยู่						
- MARRIED	-0.0032	-0.7030	0.0395*	1.8180	0.0356**	1.8250
- MALE	-0.0064**	-2.7720	-0.0562**	-2.3560	0.0302	0.8950
- LNHHINC	0.0046	1.0640	0.0570**	3.5860	0.0090	1.3330
- LNAME	0.0321**	22.517	0.0443	1.0930	-0.0431	-0.7210
- PRIMARY	0.0167**	5.7910	-0.0419	-1.0780	-0.0065	-0.2240
- SECONDAR	0.0206**	7.2230	-0.0369	-1.0050	-0.0144	-0.3910
- POSTSEC	0.0252**	53.0840	0.0195	0.4840	-0.0268	-0.4390
- DIPLOMA	0.0096*	1.8330	0.1411**	2.3360	-0.0850	-1.1800
- HIGHEDUC	0.0162**	7.7290	0.0358	0.9190	-0.0130	-0.0270
- HHMEM	0.0013	2.6500	0.0013	0.3390	0.0069	1.0080
- CHILD18	0.0048	21.335	0.0071	0.4940	-0.0066	-0.2880
- URBAN	-0.0065*	-1.7130	0.0037	0.4450	-0.0749**	-3.5660
- CITY	0.0037	0.4240	0.0582**	3.3410	0.0908**	4.8600
ระดับทุนทางสังคม และการประกอบกิจกรรมทางศาสนา						
- YRSCOMMU	-0.0001	-1.3850	-0.0021**	-2.8340	0.0013	1.5200
- OWNHOUSE	-0.0015**	-2.1040	-0.0359	-1.0200	0.0601**	2.3070
- CLUB	-0.0038	-0.3200	-0.0079*	1.6790	0.2372**	9.8560
- LOCALVOTE	-0.0147**	-6.4920	0.0949	0.9690	-0.1603**	-2.3230
- NATIONVOTE	0.0147**	2.7600	-0.1183	-1.1130	0.2507**	3.8340
- DLYNEWS	0.0068	1.3720	-0.0061	0.3650	0.1009**	3.2300
- REG_NEIGHBOR	0.0099	0.7780	0.2235**	4.7230	-0.0485	-0.1270
- SEL_NEIGHBOR	0.0201**	2.4730	0.0792**	2.1650	0.0444*	1.8390
- REG_RELATIVE	0.0302**	12.1640	0.0033	0.2980	0.0286	1.1820
- SEL_RELATIVE	0.0310**	4.5200	0.0634**	2.0990	0.0356**	1.9160
- REG_FAMILY	-0.0177	-1.2070	0.1065**	3.8060	0.1512**	5.3720
- SEL_FAMILY	-0.0050	-0.7420	0.0752**	2.4770	0.0353	1.6330
- MONTHDEVOTE	0.0084	1.4010	0.1116**	3.8970	-0.0323	-0.3820
- YEARDEVOTE	-0.0145**	-2.1550	0.1209**	2.2970	-0.0230	-0.1410
- MONTHWAT	-0.0023	-0.1500	0.0758**	3.4500	0.1927**	7.0800
- YEARWAT	0.0017	0.5450	-0.0069	0.1550	0.0678**	2.2310

ตารางที่ 2(ต่อ)

ลักษณะของวัด และนโยบายของรัฐบาล						
- WATRANK	0.0046	0.3770	0.1345**	2.1300	0.0605	1.4080
-WATDISTANCE	0.0020**	3.0370	-0.0023	-0.4290	-0.0102	-1.2330
- LNGOVT	-0.0239**	-6.7760	-0.0093	-0.2180	-0.0699**	-3.4260
- LNMOK	-0.0010	-0.1120	-0.1129**	-5.1340	-0.0193*	-1.8160
- TAXREFUND	0.0039	0.3610	-0.0548	-0.0610	0.2747**	1.9930
Rho(Incash, Inkind)	0.1158	1.219	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2,557			
Rho(Incash, Volunteer)	0.2862**	3.600	Log likelihood function -3526.778			
Rho(Inkind, Volunteer)	0.2727**	7.932				

หมายเหตุ ** = ร้อยละ 95 และ * = ร้อยละ 90

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Andreoni, J., Gale, W.G., and Scholz, J.K. (1996) "Charitable contributions of time and Money," "Unpublished Manuscript.
- Apinunmahakul, A., and Devlin, R.A. (2004) "Charitable Giving and Charitable Gambling: An Empirical Investigation," *National Tax Journal*, 57(1): 67-88.
- Apinunmahakul, A., and Devlin, Rose A. (2008) "Social Networks and Private Philanthropy," *Journal of Public Economics*, 92(1-2): 309-328.
- Barrett, K.S., McGuirk, A.M., and Steinberg, R. (1997) "Further Evidence on the Dynamic Impact of Taxes on Charitable Giving," *National Tax Journal*, 50(2): 321-334.
- Barrett, K.S. (1991) "Panel-Data Estimates of Charitable Giving: A Synthesis of Techniques," *National Tax Journal*, 44(3): 365-381
- Bergstrom, T.C., Blume, L.E., and Varian, H.R. (1986) "On the Private Provision of Public Goods," *Journal of Public Economics*, 29(1): 25-49.
- Brown, E. (1987) "Tax Incentives and Charitable Giving: Evidence from New Survey Data," *Public Finance Quarterly*, 15(4): 386-396.
- Brown, E., and Lankford, H. (1992) "Gifts of Money and Gifts of Time," *Journal of Public Economics*, 47(3): 321-341.

- Callen, J.L. (1994) "Money Donation, Volunteering, and Organizational Efficiency," *Journal of Productivity Analysis*, 5(3): 215-228.
- Clofeter, C.T. (1980) "Tax Incentive and Charitable Giving: Evidence from a panel of Taxpayers," *Empirical Economics*, 13(3): 319-340.
- Clofeter, C.T. (1985) *Federal Tax Policy and Charitable Giving*, Chicago: Chicago Press.
- Duncan, B. (1999) "Model Charitable Contributions of Time and Money," *Journal of Public Economics*, 72(2): 213-243.
- Feldstein, Martin (1975a) "The Income Tax and Charitable Contribution: Part I –Aggregate and Distributional Effect," *National Tax Journal*, 28(1):81-99.
- Feldstein, M. (1975b) "The Income Tax and Charitable Contribution: Part II – The Impact of Religious, Educational and Other Organizations," *National Tax Journal*, 28(2): 209-226.
- Feldstein, M., and Taylor, A. (1976) "The Income Tax and Charitable Contributions," *Econometrica*, 44(6): 1201-1222.
- Glenday, G., Gupta, A.K., and Pawlak, H. (1986) "Tax Incentives for Personal Charitable Contributions," *Review of Economics and Statistics*, 68(4): 688–693.
- Granovetter, M.S. (1973) "The Strength of Weak Ties," *American Journal of Sociology*, 78(6): 1360-1380.
- Greenwood, D.T. (1993) "Price and Income Elasticity of Charitable Giving: How Should Income be Measure?," *Public Finance Quarterly*, 21(2): 186–209.
- Hood, R.D., Martin, S.A., and, Osberg, L.S. (1977) "Economic Determinants of Individual Charitable Contribution in Canada," *Canadian Journal of Economics*, 10(4): 653-669.
- Kingma, B.R. (1989) "An Accurate Measurement of the Crowd-out Effect, Income Effect, and Price Effect for Charitable Contributions," *Journal of Political Economy*, 97(5): 1197-1207.
- Kitchen, H. (1992) "Determinants of Charitable Donation in Canada: A Comparison Over Time," *Applied Economics*, 24(71): 709-713.
- Kitchen, H., and Dalton, R. (1990) "Determinants of Charitable Donations by Families in Canada: A Regional Analysis," *Applied Economics*, 22(3): 285-299.
- Lankford, H., and Wyckoff, J.H. (1991) "Modeling Charitable Giving: Using a Box-Cox Standard Tobit Model," *Review of Economics and Statistics*, 73(3): 460–470
- Montgomery, J.D. (2000) "Social Capital as a Policy Resource," *Policy Science*, 33(3 - 4): 227-243.
- Putnam, R.D. (1995) "Bowling Alone: America's Declining Social Capital," *Journal of Democracy*, 6(1): 65-78.

-
- Putnam, R.D. (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon and Schuster.
- Randolph, W.C. (1995) "Dynamic Income, Progressive Taxes, and the Timing of Charitable Contribution," *Journal of Political Economy*, 103(4):709–738.
- Reece, W. (1979) "Charitable Contributions: New Evidence in Household Behavior," *American Economic Review*, 69: 142-151.
- Roberts, R.D. (1984) "A Positive Model of Private Charity and Public Transfers," *Journal of Political Economy*, 92(1): 136-148.
- Taussig, M.K. (1967) "Economic Aspects of the Personal Incomes Tax Treatment of Charitable Contributions," *National Tax Journal*, 20: 1-19.